

Nr 85.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående efterskänkande av återbetalningsskyldigheten beträffande till styrelsen för kommunala mellanskolan i Göteborg oriktigt utbetalta statsbidrag; given Stockholms slott den 10 februari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Quensel.

Utdrag av protokoll över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 februari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

T. f. departementschefen, statsrådet Quensel anför härefter:

Enligt § 1 i det av Kungl. Maj:t den 29 maj 1925 fastställda reglementet för kommunala mellanskolan i Göteborg består skolan av två linjer, en för gossar och en för flickor. Genom Kungl. Maj:ts resolution den 3 juli 1930 erhöll § 1 följande tillägg: När särskilda omständigheter det påkalla, kunna dock efter beslut av skolstyrelsen gossar och flickor sammanföras till en klassavdelning. I dessa bestämmelser gjordes ingen ändring i det nya reglemente för skolan, som Kungl. Maj:t fastställde den 21 maj 1937.

Enligt kungörelsen den 19 november 1918 (nr 927) angående avlöning åt lärare vid kommunal mellanskola samt statsbidrag till sådan skola — vilken kungörelse numera upphävts genom kungörelsen den 9 december 1938 (nr 754) angående statsbidrag till avlöning av lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor — skulle skolområde, som underhöll kommunal mellanskola, för bestridande av kostnaderna härför erhålla bidrag av statsmedel dels till skolan och till parallellavdelning av årsklass, dels ock för lärare med full tjänstgöring. Inom varje årsklass utgick statsbidrag till högst så stort antal parallellavdelningar av årsklassen, som uppkom med iakttagande därav att minst 30 lärjungar kom på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättades inom densamma. Statsbidrag till kommunal mellanskola utgick med 11,200 kronor årligen. Fanns enligt vad ovan sagts parallellavdelning av årsklass inrättad, utgick statsbidrag med ett belopp av 2,800 kronor för varje sådan avdelning.

Vid granskning inom riksräkenskapsverket av Göteborgs och Bohus läns kassaredogörelser för första kvartalen av åren 1931, 1932 och 1933 anmärktes, att till styrelsen för kommunala mellanskolan i Göteborg från det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till kommunala mellanskolor utanordnats statsbidrag — utöver vad rätteligen bort utbetalas — för år 1930 med 5,621 kronor 6 öre, för år 1931 med 5,600 kronor och för år 1932 med 4,357 kronor 89 öre, och anmärktes beloppen till ersättande, de två förstnämnda av landshövdingen O. von Sydow, tillförordnade landskamreraren B. Gillner och länsbokhållaren R. Sjögren samt det sistnämnda av tillförordnade landssekreteraren G. Hård af Segerstad, Gillner och Sjögren.

Enligt särskilda utslag den 7 juni 1934 förpliktade riksräkenskapsverket, med gillande av anmärkningarna, von Sydow, Gillner och Sjögren att gemensamt eller vilken gälta gitte ersätta statsverket tillhopa 11,221 kronor 6 öre samt Hård af Segerstad, Gillner och Sjögren att gemensamt eller vilken gälta gitte ersätta statsverket 4,357 kronor 89 öre, envar av dem dock öppet lämnat att hos vederbörande söka sitt åter efter befogenhet. Efter besvär av skolstyrelsen fann kammarrätten genom särskilda utslag den 27 november 1936 ej skäl att göra ändring i riksräkenskapsverkets utslag. Sedan styrelsen häröver anfört underdåniga besvär, fann Kungl. Maj:t genom särskilda utslag den 22 mars 1938 ej skäl att göra ändring i kammarrättens utslag.

Enligt under hand lämnad uppgift hade vid utgången av januari 1939 ifrågavarande anmärkningsmedel ännu icke inbetalts till statsverket.

I målen har varit fråga om för hur många klassavdelningar vid skolan statsbidrag skolat utgå. Statsbidrag har av länsstyrelsen utanordnats för fler avdelningar än det antal avdelningar, till vilka skolan ansetts berättigad erhålla statsbidrag. Anledningen härtill är, att skolans styrelse vid uppdelning av årsklass i mindre avdelningar ansett sig med hänsyn till

företnämnda bestämmelse i skolans reglemente först böra uppdelas årsklassen i en goss- och en flickavdelning, vilka sedan vardera uppdelats i klassavdelningar i enlighet med gällande bestämmelser. Överskjutande antal gossar har således ej räknats tillsammans med flickor.

Hos Kungl. Maj:t har nu *skolans styrelse* anhållit om befrielse från skyldighet att återbetala ifrågavarande belopp, tillhopa 15,578 kronor 95 öre.

De framförda anmärkningarna och myndigheternas bedömande av dessa grundade sig på den uppfattningen, yttrar skolstyrelsen, att goss- och flicklinjerna vid Göteborgs kommunala mellanskola ur den statsbidragsreglerande författningens synpunkt vore att anse såsom en skola. Häremot stode skolstyrelsens tolkning av den bestämmelse i skolans reglemente, som hade följande lydelse: »Skolan består av två linjer, en för gossar och en för flickor». Denna bestämmelse kunde enligt styrelsens uppfattning icke få någon rimlig innebörd, därest den icke avsåge, att gossavdelningen räknades för sig och flickavdelningen för sig. I enlighet härmed hade goss- och flickavdelningarna varit skilda från varandra och till och med haft sin undervisning förlagd till långt från varandra belägna skolhus. Då för en del år sedan önskemål uppstått att vid upprättandet av nya avdelningar i första klassen kunna bilda en samklass av övertaliga godkända gossar och flickor, som icke kunnat beredas plats i rena goss-, respektive flickklasser, hade styrelsen på grund av den anförda bestämmelsen icke ansett sig kunna göra detta utan att anhålla om Kungl. Maj:ts tillstånd härtill. Genom Kungl. Maj:ts resolution den 3 juli 1930 hade skolans reglemente, efter framställning från styrelsen, fått följande tillägg: »När särskilda omständigheter det påkalla, kunna dock efter beslut av skolstyrelsen gossar och flickor sammanföras till en klassavdelning». Denna bestämmelse innebure således rättighet men icke skyldighet för styrelsen att sammanslå goss- och flickklasser. Att denna tilläggsbestämmelse godkänts, hade givit styrelsens uppfattning om linjeuppdelningens innebörd ytterligare stöd. Av vad sålunda anförts torde framgå, att styrelsen haft starka skäl att beträffande ifrågavarande statsbidragsrekvisitioner förfara så som styrelsen gjort.

Skolöverstyrelsen har enligt utlåtande den 20 juni 1938 ansett sig kunna tillstyrka bifall till framställningen med hänsyn därtill, att skolans styrelse vid rekvisition av statsbidrag till parallellavdelningar på grund av bestämmelserna i av Kungl. Maj:t fastställt reglemente trott sig hava full rätt att förfara på sätt, som skett.

Statskontoret har i utlåtande den 16 juli 1938 anført, att ämbetsverket med hänsyn till de i ärendet förekomna särskilda omständigheterna ej ville motsätta sig, att befrielse från betalningsskyldighet medgäves. Vad anginge sättet för en eventuell betalningsbefrielse, finge statskontoret uttala, att — då riksdagen fastställt de grunder, enligt vilka statsbidrag till skolor av ifrågavarande art finge utgå — befrielsen icke kunde medgivas på annat sätt, än att vederbörande förklarades berättigad att av åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter erhålla ersättning för

vad som styrktes hava till statsverket inbetalats på grund av Kungl. Maj:ts förevarande utslag.

Sedan Kungl. Maj:t beslutat inhämta regeringsrättens utlåtande över skolstyrelsens framställning, har *regeringsrätten* den 4 oktober 1938 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte med avseende å förekomna omständigheter bereda styrelsen ersättning för vad den visade sig hava utgivit i anledning av Kungl. Maj:ts utslag.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 3 februari 1939 för sin del med avseende å förekommande omständigheter tillstyrkt, att skolans styrelse medgäves befrielse från skyldigheten att återbetala ifrågavarande till ersättande fastställda anmärkningsmedel. Med hänsyn till det anmärkta beloppets storlek borde enligt riksräkenskapsverkets mening frågan om befrielse från återbetalningsskyldighet i förevarande fall underställas riksdagens prövning. Därest så ägde rum, torde beslut av riksdagen kunna fattas om beloppets efterskänkande och sålunda någon ersättning icke behöva beredas styrelsen för vad den visade sig hava utgivit i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande utslag.

Här bör erinras om att riksdagen i skrivelse nr 156/1935, i anledning av proposition angående befrielse för en befattningshavare från viss betalningsskyldighet, uttalade sig för en viss varsamhet vid bedömandet av frågor om befrielse från ådömd ersättningsskyldighet.

Det hade väckt riksdagens uppmärksamhet, att framställningar om efterskänkande av kronans fordringsanspråk under senare år i allt större utsträckning dragits inför riksdagen, medan tidigare sådant skett huvudsakligast i undantagsfall, då särskilt vägande skäl varit för handen, och att då ej sällan ställts såsom villkor för efterskänkandet, att vederbörande skulle till statsverket inleverera viss del av det till betalning fastställda beloppet. Numera syntes emellertid en tendens förefinnas att icke tillämpa denna princip lika rigoröst som tidigare syntes hava varit fallet. Följden härav hade blivit, att befrielse från ersättningsskyldighet kommit att medgivas i allt större omfattning. För att emellertid vederbörande icke skulle bibringas den uppfattningen, att staten vid fel och försummelser från deras sida eftergäve uppkomna ersättningsanspråk, ville riksdagen fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att från statens sida efterskänkande av ådömd betalningsskyldighet endast skedde i undantagsfall och när särskilda förhållanden betingade ett dylikt medgivande samt att befrielse icke lämnades i större utsträckning än som kunde vara av omständigheterna verkligen påkallat.

Departementschefen.

I det föreliggande fallet synas sådana särskilda förhållanden vara för handen, som enligt riksdagens nyssberörda uttalande böra utgöra förutsättning för efterskänkande av ådömd betalningsskyldighet. Möjligen kan ifrågasättas, om icke, på grund av vad riksdagen i nämnda skrivelse yttrat, en del av berörda belopp å 15,578 kronor 95 öre borde återbetalas till stats-

verket. Med hänsyn till vad i ärendet förekommit vill jag emellertid icke ifrågasätta en sådan partiell återbetalningsskyldighet utan förordar, att den betalningsskyldighet beträffande ifrågavarande oriktigt utbetalta statsbidrag, som fastställts genom de av Kungl. Maj:t den 22 mars 1938 meddelade utslagen, helt efterskänkes, varigenom såväl skolstyrelsen som de för medlens utanordning ansvariga tjänstemännen komma att fritagas från ekonomiskt ansvar. I likhet med riksräkenskapsverket anser jag, att denna fråga bör underställas riksdagens prövning.

Anmärkas må, att från och med den 1 januari 1939 gälla nya grunder för statsbidrag till avlöning av lärare vid kommunala mellanskolor (jfr förutnämnda kungörelse nr 754/1938), enligt vilka sådant bidrag utgår med en viss kvotdel av avlöningskostnaderna vid kommunal mellanskola. Statsbidraget är sålunda icke längre satt i relation till antalet parallellavdelningar.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att återbetalningsskyldigheten beträffande förenämnda till styrelsen för kommunala mellanskolan i Göteborg oriktigt utbetalta statsbidrag å tillhopa 15,578 kronor 95 öre må efterskänkas.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gösta Sandberg.